

7. Белова М. Проблемы утилизации упаковочных материалов в России и за рубежом / М. Белова, О. Легонькова // Пищевая промышленность. – 2011. – № 6. – С. 26–29.

8. Буряк В. Биополимеры – настоящее и будущее / В. Буряк // Полимерные материалы. – 2005. – № 11 (78). – С. 8–12.

В статье приведены особенности формирования мирового рынка биополимеров, определены факторы, влияющие на его развитие. Дана оценка возможностям Украины в формировании и развитии рынка биополимеров.

Ключевые слова: полимерные материалы; биополимеры; биоупаковка; биоиндустрия; жизненный цикл упаковки; факторы, влияющие на формирование рынка биоупаковки; биоконкуренция.

The features of forming world market of biopolymers are shown and factors which have influence on its development are determined. An estimation of possibilities of Ukraine in forming and development of biopolymers market is given.

Key words: polymeric materials, biopolymer, biopackaging, bioindustry, life cycle of packing, factors which influence on forming of biopackaging market, biocompetitors.

Надійшло 21.01.2013.

УДК 330.322(477)

М.М. Вакулич

СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

У статті розглядається роль інвестиційного клімату у розвитку економіки, залученні закордонних інвестицій. Анализуються складові, що впливають на формування інвестиційного клімату. Визначено напрями покращання інвестиційного клімату держави.

Ключові слова: інземні інвестиції, інвестиційний клімат, складові формування інвестиційного клімату.

Поставка проблеми. Трансформаційні процеси у національних економіках об'єктивно консоліднуються навколо інвестиційної діяльності, сучасною суттєвою характерною рисою якої є те, що вона дедалі сильніше детермінується глобалізацією світового бізнес-середовища та міжнародним рухом капіталів.

Формування конкурентоспроможної економічної структури суспільства вимагає мобілізації всіх національних ресурсів, максимального використання національних переваг. Однак поза увагою також не можуть лишитися інвестиційні джерела, що знаходяться за межами країни і здатні посилювати трансформаційний ефект. Для окремих національних економік саме масштабна диверсифікаційна міжнародна інвестиційна діяльність визначає базові довгострокові механізми інтегрованого економічного розвитку.

© М.М. Вакулич, 2013

Особливу актуальність становить ця проблема для країн з перехідною економікою. Серед потенційних джерел ринкової трансформації іноземні інвестиції займають особливе місце. Вони здатні забезпечити масштаби і темпи структурної перебудови національних ринків та їх інтеграцію у міжнародні. Використання іноземних інвестицій забезпечує доступ до сучасних технологій та менеджменту, сприяє формуванню національних інвестиційних ринків; покращує динаміку ринків товарів і послуг; підтримує макроекономічну стабілізацію; сприяє вирішенню ряду соціальних проблем трансформаційного періоду.

Міжнародній інвестиційній діяльності належить важливе місце в структурі зовнішньоекономічних пріоритетів України. Потреба України в іноземних інвестиціях обумовлена трьома важливими причинами:

1) надзвичайно низькою інвестиційною активністю національних товаровиробників. В умовах тривалої кризи, стагнації виробництва та низької прибутковості процес внутрішнього капіталовідтворення в останні роки практично зупинився;

2) гострою необхідністю технічної і технологічної модернізації як самого виробництва, так і всієї ринкової і соціальної інфраструктури за рахунок імпорту сучасних машин і устаткування;

3) потребами впровадження в усі сфери життя нових методів управління, менеджменту і маркетингу як невід'ємних атрибутів ринкової системи.

Міжнародний досвід свідчить, що залежно від ступеня зрілості національних економік, рівня їх інтегрованості у світове господарство формуються мотивації і політика щодо іноземних інвестицій. У країнах, що послідовно проводять політику захоплення іноземної інвестиційної діяльності, створюються відповідні макроекономічні умови та нормативно-правова база, які є детермінантами похвалення інвестиційних процесів і залучення капіталів до національної економіки.

Сьогодні вже очевидно, що проблема залучення іноземних інвестицій до економіки України набуває національної визначеності у контексті особливостей і відмінностей її трансформаційних процесів. Її основні аспекти пов'язані з унікальною парадигмою трансформації, стратегіями попереднього економічного розвитку, менталітетом української нації. Тому визначення складових формування інвестиційного клімату, які б раціонально стимулювали та контролювали інвестиційні та трансформаційні процеси в державі, набуває першочергової необхідності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До фундаментальних, присвячених впливу іноземних інвестицій на інвестиційний клімат країни та її економічне зростання, належать праці К. Акмацу, Р. Вернона, Дж. Данініга, Д. Дорнбуша, Дж. Кейнса, Б. Колтінока, М. Лімітовського, В. Леонтєва, А. Маршалла, М. Портера.

Проблеми іноземного інвестування відображено у працях вітчизняних вчених: В. Амітана, М. Долішнього, С. Єклимова, Г. Козаченка, Т. Майорова, В. Мамутова, В. Лотош, О. Пирогова, С. Писаренка, О. Удалих, В. Федоренко та ін. [3, с. 24; 5, с. 131; 8, с. 11].

Аналіз зазначених джерел свідчить про те, що низка питань, пов'язаних із вивченням складових формування сприятливого інвести-

ційного клімату економіки України, їх моделювання та прогнозування, залишаються невирішеними: в науковій літературі присутнє шпороке різноманіття точок зору відносно конкретного змісту інформаційної бази такого дослідження.

Існує необхідність подальших теоретико-методичних та практичних досліджень у цьому напрямі. Тому проведений аналіз, результатом якого є написання цієї статті, дозволяє визначити складові формування інвестиційного клімату держави та пріоритетні напрями його покращання.

Постановка завдання. Метою статті є визначення складових формування інвестиційного клімату держави та пошук основних шляхів залучення іноземних інвестицій.

Вклад основного матеріалу дослідження. Сучасній світовій економіці притаманне перш за все зростання уваги до питань ефективності ведення бізнесу в умовах глобалізації фінансових ринків, лібералізації руху капіталу [1, с. 82]. Одним із домінуючих елементів розвитку України в сучасних умовах є інвестиції. Від ефективності їх використання залежать стан виробництва, рівень технічного оснащення підприємств і можливість розв'язання соціальних та екологічних проблем економіки. Характер інвестиційних процесів, їх інтенсивність та результативність, а також управління ними залежать від інвестиційного клімату, що сформувався в державі. Тож це питання є стратегічним для України. Однак на сьогоднішній день не існує єдиного підходу до трактування складових формування інвестиційного клімату. Деякі науковці вважають, що необхідно виділяти «фактори впливу на формування інвестиційного клімату» [2, с. 14; 5, с. 18; 6, с. 21], інші ж як основу вважають необхідним виділяти «чинники формування інвестиційного клімату» [4, с. 19; 7, с. 35], решта вчених виокремлюють «критерії» [3, с. 131; 8, с. 7].

Пропонуємо такий підхід до визначення складових інвестиційного клімату. Зазначено, що «інвестиційний клімат держави — це комплексна характеристика соціально-економічного середовища, як виявляється на якісному рівні сукупністю політичних, мікро- і макроекономічних, правових, соціальних, географічних, а також інших умов, які характеризують доцільність і надійність, визначають схильність до інвестування економічних суб'єктів, забезпечуючи продуктивну інвестиційну діяльність».

Термін «умова» — означає «обставини, особливості реальної дійсності, при яких відбувається або здійснюється що-небудь» [2, с. 90].

Таким чином, формування інвестиційного клімату в державі відбувається під впливом політичних, мікро- і макроекономічних, правових, соціальних та географічних умов, кожна з яких, у свою чергу, включає у себе декілька складових. Складові кожної із зазначених умов безпосередньо впливають на формування інвестиційного клімату в державі. На жаль, наявні в літературі підходи до характеристики складових, інвестиційного клімату досить різноманітні, і на цей момент єдиної систематизованої класифікації складових не існує. Однак їх чіткий поділ необхідний для того, щоб детальніше з'ясувати умови формування інвестиційного клімату.

Слід зазначити, що дослідження складових знаходять своє відображення у різноманітних наукових теоріях. Деякі складові у теоріях оціню-

валіся по-різному: інколи одним і тим же складовим надавалися протилежні значення (наприклад, дія тієї ж самої складової розглядалась в одних теоріях як стимулююча, в інших – як дестимулююча) [3, с. 31].

Існує декілька підходів до визначення складових формування інвестиційного клімату. Наприклад, С.І. Циганов трактує «складові формування інвестиційного клімату» як «фактори», тобто «рушійні сили процесу формування інвестиційного клімату». Він розрізняє надфактор, мегафактори та інші фактори інвестиційного клімату. Надфактор є найсильнішим довгостроковим фактором, який визначає принципний напрям зміни інвестиційного клімату – його погіршення або поліпшення (наприклад, протягом 90-х років минулого століття негативним надфактором була нестабільність системи суспільних відносин). Мегафактор довгий час відіграє провідну роль в одній з груп факторів інвестиційного клімату – економічній, соціальній, політичній і правовій (наприклад, негативним мегафактором є негативне економічне зростання, дестабілізація соціальних та політичних відносин, недосконалість внутрішнього законодавства). Надфактор, мегафактори та інші фактори інвестиційного клімату для національних та іноземних інвесторів збігаються. Різниця простежується в частині інших факторів, які діють лише стосовно до іноземних інвесторів [5, с. 90].

Інші науковці не використовують трьохкомпонентну систему «надфактор – мегафактори – інші фактори». Вони виділяють лише ті фактори, що негативно або позитивно впливають на здійснення інвестиційної діяльності.

З розвитком економічної теорії відбулася зміна акцентів на складових. Розрізняють складові-стимулятори та складові-дестимулятори. Наприклад, домінуючу позицію у всіх теоріях займають такі складові-стимулятори інвестиційного клімату: висока рентабельність; стимулююча фінансова політика; розвинена грошово-кредитна система; стабільне правове середовище; конкурентоспроможність та конкурентні переваги (природні, економічні, інтелектуальні тощо) як економіки в цілому, так і окремих суб'єктів; якість людського капіталу: культура праці, вміння використовувати знання, здатність до інноваційної діяльності, готовність до ризику; інновації, новітні технології, науково-технічний прогрес; високі темпи економічного зростання, а також фактор-дестимулятор – високі інвестиційні ризик [2, с. 17].

Дослідивши праці багатьох сучасних авторів [3–7], можна узагальнити їхні погляди щодо складових формування інвестиційного клімату і класифікувати їх, розподіливши між шістьма основними умовами формування інвестиційного клімату (рис. 1).

Наприклад, макроекономічні складові – відображають значно більш глибокі залежності та стосуються характеристик макроекономічних умов, за яких відбувається інвестування – динаміки грошово-кредитної сфери, стану внутрішнього ринку, рівня ресурсної забезпеченості тощо.

Вплив з боку цього середовища – неперсоніфікований та обумовлений дією об'єктивних ринкових законів, а відтак є довгостроковим та практично не підлягає регулюванню, а отже, просто враховується в процесі розробки інвестиційного проекту [8].

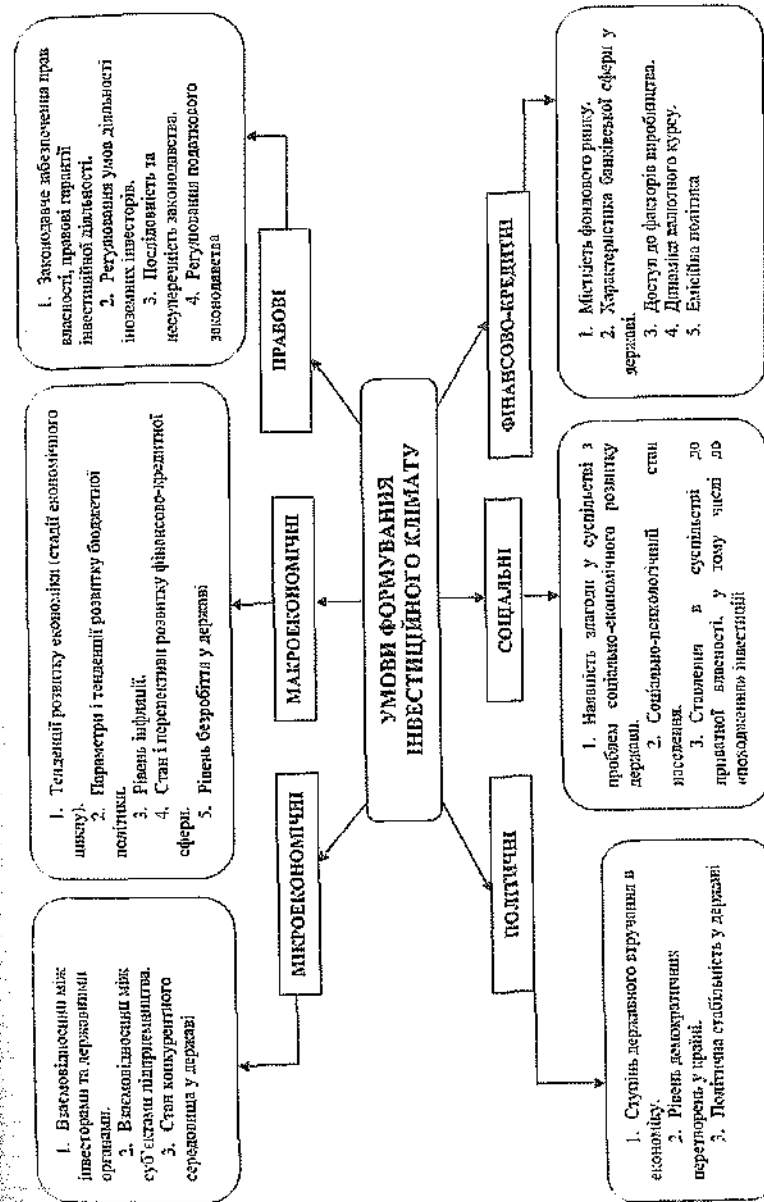

Рис. 1. Умови формування інвестиційного клімату в Україні

На макrorівні інвестиційний клімат оцінюють через показники політичного (включаючи законодавство), економічного та соціального середовища. Аналіз найвідоміших підходів до оцінки інвестиційного клімату країни показує, що міжнародні агентства як основні параметри використовують макроекономічні показники: динаміку приросту і структуру ВВП, стан платіжного балансу країни, фінансового ринку, обслуговування зовнішнього і внутрішнього боргу. Тобто макrorівень – це вивчення загальнонаціональних складових, які допомагають визначити інвестиційний клімат країни загалом і вирішити питання необхідності здійснення інвестицій у цю країну [3, с. 25].

Після вивчення макrorівня інвестор переходить до політичної та правової складової, тобто вивчає вплив на інвестицію з боку органів державної влади різного рівня у вигляді вимог щодо реєстрації, оподаткування, ліцензування, сертифікації тощо.

Такий вплив може бути швидко та радикально змінено внаслідок прийняття певних рішень адміністративного характеру. Деякі ризики для інвестиції з боку регуляторних складових може бути подолано в ході безпосередніх домовленостей між інвестором та представниками державної влади. Характерною особливістю є те, що у всіх регіонах діє єдине законодавче поле. Тому, на нашу думку, значну увагу на цьому рівні потрібно приділяти таким, як ступінь державного втручання в економіку, рівень демократичних перетворень у країні, політична стабільність у державі, законодавче забезпечення прав власності, правові гарантії інвестиційної діяльності та ін.

У більшості праць інвестиційний клімат і його фактори розглядають, як правило, на макrorівні, рідше – на політичному та правовому, і часто не приділяють значної уваги мікрорівню. Хоча він вивчає привабливість окремих підприємств і має значний вплив на формування інвестиційного клімату.

На нашу думку, на цьому рівні можна виділити такі складові, як технологічна база, показники фінансового стану підприємства, трудомісткість і продуктивність праці, фондомісткість і фондовіддача, матеріаломісткість тощо. Зазначимо, що всі вищевказані складові характеризують лише внутрішнє, тобто національне середовище. Та не потрібно забувати і про зовнішнє (міжнародне) середовище, яке в умовах глобалізації відіграє все більшу роль у формуванні сприятливого інвестиційного клімату.

До зовнішніх складових належать участь у міжнародних угодах; участь у міжнародних організаціях; співробітництво з іншими країнами; соціально-економічний розвиток країн-конкурентів; міжнародний економічний рейтинг. Без належного аналізу цих складових неможливо дати об'єктивну оцінку інвестиційному клімату країни. За даними експертів з роботи з іноземними інвесторами, Україна не стала більш привабливою за останні роки. Вони вважають, що «не відбулося істотних інституційних змін, Україні притаманна корупція та бюрократичне свавілля чиновників, монополізація ринків державними підприємствами та великим бізнесом, незахищеність іноземних інвестицій» [3, с. 31].

Важливим показником інвестиційного клімату є можливість отримання прибутку на інвестиції, які дозволять компенсувати сукупний ризик, серед яких – інфляційність і прибутковість економіки; курс націо-

нальної валюти стосовно до її паритету; динаміка витрат і цін; характеристика і тенденції ринку; конкурентоспроможність, тенденції розвитку; строки повернення інвестиції і можливість «фіксації» прибутку. Доцільно також констатувати, що для залучення інвестицій необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат у державі, тобто необхідна позитивна сукупність політичних, правових, мікро-, макроекономічних, фінансово-кредитних, соціальних умов, що забезпечують формування інвестиційного клімату і сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що сприятливий інвестиційний клімат країни складається з таких складових (рис. 2):

- принцип повного і всебічного захисту державного суверенітету і визначених національних економічних інтересів;
- відповідне макроекономічне середовище із сильними трансформаційними стратегіями, яке може бути створене лише державою;
- чітка визначеність структурної політики держави на основі врахування пріоритетів економічного розвитку;
- формування та стабілізація інвестиційної інфраструктури, що сприяло б запровадженню особливих, контрольованих державою режимів для іноземних інвестиційних інституцій – банків, страхових компаній тощо;
- уряд України, керуючись національними інтересами, повинен протиставити чітку, обґрунтовану політику умовам надання кредитів, які формулюються та нав'язуються міжнародними фінансовими інституціями і несумісні з реалізацією конкурентних переваг;

Рис. 2. Складові покращення інвестиційного клімату в Україні

— подання державного управління інвестиційними процесами та лібералізації іноземної підприємницької діяльності при створенні сприятливих умов для носіїв стратегічних інвестицій — транснаціональних корпорацій, що завдяки існуючим національним перевагам зацікавлені інвестувати;

— запровадження українським законодавством процедури гарантування від ризиків із чіткою визначеністю меж їх застосування. Необхідне також інтегрування України до міжнародної інституційної структури багатостороннього гарантування ризиків.

Зазначені обставини, на нашу думку, сприятимуть покращанню інвестиційного клімату України.

Висновки та перспективи. Таким чином, з огляду на проведені дослідження, визначено, що під складовими формування інвестиційного клімату держави необхідно розуміти сукупність умов, що характеризують рівень інвестиційного потенціалу та ризикованості інвестиційної діяльності на території країни, які впливають на рішення потенційного інвестора щодо вкладання коштів у розвиток економіки держави.

Подальші дослідження необхідно проводити у напрямі удосконалення складових формування інвестиційного клімату держави та формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності економіки.

Список використаної літератури

1. Кузнецова С.А. Оцінка об'єктів та фінансова звітність спільної інвестиційної діяльності без створення юридичної особи / С.А. Кузнецова. — Академічний огляд, 2012. — № 2 (37). — С. 82.
2. Орловська Ю.В. Стратегічне управління інвестиціями в регіональній розвитку / Ю.В. Орловська. — К.: Звання України, 2004. — 336 с.
3. Гоголь Г.П. Можливості та шляхи залучення інвестицій // Менеджмент і міжнародне підприємництво: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конференції / Г.П. Гоголь. — Львів, 2001. — С. 26.
4. Грицайчук В.Ф. Інвестиційна привабливість регіону в умовах трансформації економіки України / В.Ф. Грицайчук // <http://www.donchuet.edu.ua>
5. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов: пер. с англ. / Г. Бирман, С. Шмидт. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 631 с.
6. Идрисов А.Б. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций / А.Б. Идрисов, С.В. Картышев, А.В. Постников. — М.: Филанъ, 2006. — 272 с.
7. Липсиц И.В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа / И.В. Липсиц, В.В. Коссов. — М.: БЕК, 2004. — 304 с.
8. Лимитовский Л.А. Основы оценки инвестиционных и финансовых решений / Л.А. Лимитовский. — М.: БЕК, 2006. — 686 с.

В статті розглядається роль інвестиційного клімату в розвитку економіки, привабленні зарубіжних інвестицій. Аналізуються складові, що впливають на формування інвестиційного клімату. Определены направления улучшения инвестиционного климата страны.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, инвестиционный климат, составление формирования инвестиционного климата.

In the article the role of investment climate in development of economy and in bringing in foreign investments is examined. Constituents influencing on forming of investment climate are analyzed. Directions of improvement of investment climate of country are certain.

Key words: foreign investments, investment climate, making forming of investment climate.

Надійшло 21.01.2013.

УДК 657.471.76

Н.В. Восток

ПОСЛУГИ ЗБЕРЕГАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СОБІВАРТОСТІ

У статті розглянуто методику обчислення собівартості послуг зберігання на всіх етапах процесу зберігання: від підготовки до зберігання до повернення запасів поклажадодавцю.

Ключові слова: послуги зберігання; собівартість зберігання; точка беззбитковості; розрідні загальнопроблемних витрат.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Комплекс послуг зберігання включає в себе безліч операцій, які можуть надаватися залежно від потреб клієнтів у повному обсязі або частково. Тому підприємству важливо точно визначити собівартість таких послуг у розрізі окремих складових процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку та методики визначення собівартості як відповідно до вимог вітчизняної нормативно-правової бази, так і в межах МСФЗ, а також у системі управлінського обліку, розглядалися у працях українських і зарубіжних науковців-дослідників, зокрема О.В. Бехтерової, Ф.Ф. Бутинця, М.Д. Врублевського, С.Ф. Голова, К. Друрі, І. Івакіної та ін.

Проте характеристика особливостей обліку затрат, калькулювання собівартості послуг зберігання в системі вітчизняного бухгалтерського фінансового обліку, вимог МСФЗ та, відповідно, теоретичних та практичних положень управлінського обліку детально не здійснювалася, що і викликало необхідність проведення подальших досліджень.

Завдання дослідження полягає в обґрунтуванні постановного та економічно ефективного визначення собівартості послуг зберігання.

Основний матеріал дослідження. Загальні принципи формування собівартості викладено в П(С)БО 16, а конкретний перелік і склад статей калькулювання собівартості послуг зберігання визначається підприємством самостійно в наказі про облікову політику [1]. Собівартість зберігання — це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємств, безпосередньо пов'язані з підготовкою та здійсненням процесу зберігання, а також із виконанням робіт і послуг, що забезпечують такий процес, у тому числі на повернення запасів поклажадодавцю.